

ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ЗВО (ПОГЛЯД ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ)

Вінницькій національний технічний університет

Анотація

Розглянуто сутність та зміст самостійної роботи студентів ЗВО, умови її ефективності; подано результати опитування студентів Вінницького національного технічного університету щодо їхнього досвіду виконання та зацікавленості у виконанні самостійної роботи як обов'язкового складника освітнього процесу у ЗВО.

Ключові слова: самостійна робота студента, освітній процес, вища школа, методика.

Abstract

Was considered the essence and content of independent work of students of HEI, the conditions of its effectiveness; The results of a survey of students of Vinnytsia National Technical University on their experience of execution and interest in performing independent work as a mandatory component of the educational process in Higher Education are presented.

Keywords: student's independent work, educational process, high school, methodology.

В освітньому процесі важливу роль займає самостійна робота студента (далі – СРС). Вона сприяє формуванню інтелектуальних якостей, а також виховує навички самоосвіти, організованості та ініціативності, що знадобляться майбутньому спеціалістові в обраній професійній сфері. Затребуваність самостійної роботи як виду навчальної активності в процесі здобуття вищої освіти визначається вимогами сучасного світу до випускника вищої школи. Це, зокрема, сформованість таких особистісних якостей, як самостійність; суб'єктність; уміння самостійно доповнювати, переформатовувати, оновлювати власну систему знань і компетентностей; прагнення до самовдосконалення. Тому СРС є невід'ємною частиною освітнього процесу у вищій школі і набуватиме надалі все більшого значення [1].

Результати аналізу наукової літератури [1 – 4 та ін.], засвідчують що сенс і зміст поняття СРС є дуже широким, трактованим не однозначно; в його трактуванні застосовують різні підходи.

За одним із тверджень, «СРС являє собою розумову діяльність під час освітнього процесу, тобто основна ціль її полягає у створенні зв'язку між різними видами та формами занять» [2]. Але, як правило, СРС розглядають як окремий вид занять, на одному рівні з лекціями, практичними та лабораторними і як невід'ємно з ними пов'язаний. Виконання СРС відбувається без активної участі викладача, при цьому викладач зобов'язаний організувати методичний супровід СРС. Викладач консультує студентів, контролює виконання й оцінює результати СРС. Ми погоджуємося з таким розумінням СРС, відтак вважаємо, що особливу увагу має бути приділено розробці змісту, видів та організаційних форм СРС. Вважаємо, що самостійне опрацювання навчальної літератури та написання конспекту має бути не єдиним видом СРС. Особливої ваги це набуває в ситуації, коли 2/3 загального обсягу навчальної дисципліни відводиться на позааудиторну роботу студентів. І тенденція збільшення обсягу СРС, очевидно, буде зберігатися.

Ще однією з важливих проблем організації СРС є формування потреби і мотивації виконувати СРС. Головним завданням викладача є викликати інтерес до навчальної дисципліни. Адже діяльність, що викликає зацікавленість не лише до результату, а й до процесу, буде найпродуктивніша.

Характерними ознаками СРС визначають наявність самого завдання та установки на його виконання.

Педагоги-науковці, як правило, виділяють 3 етапи виконання завдання СРС:

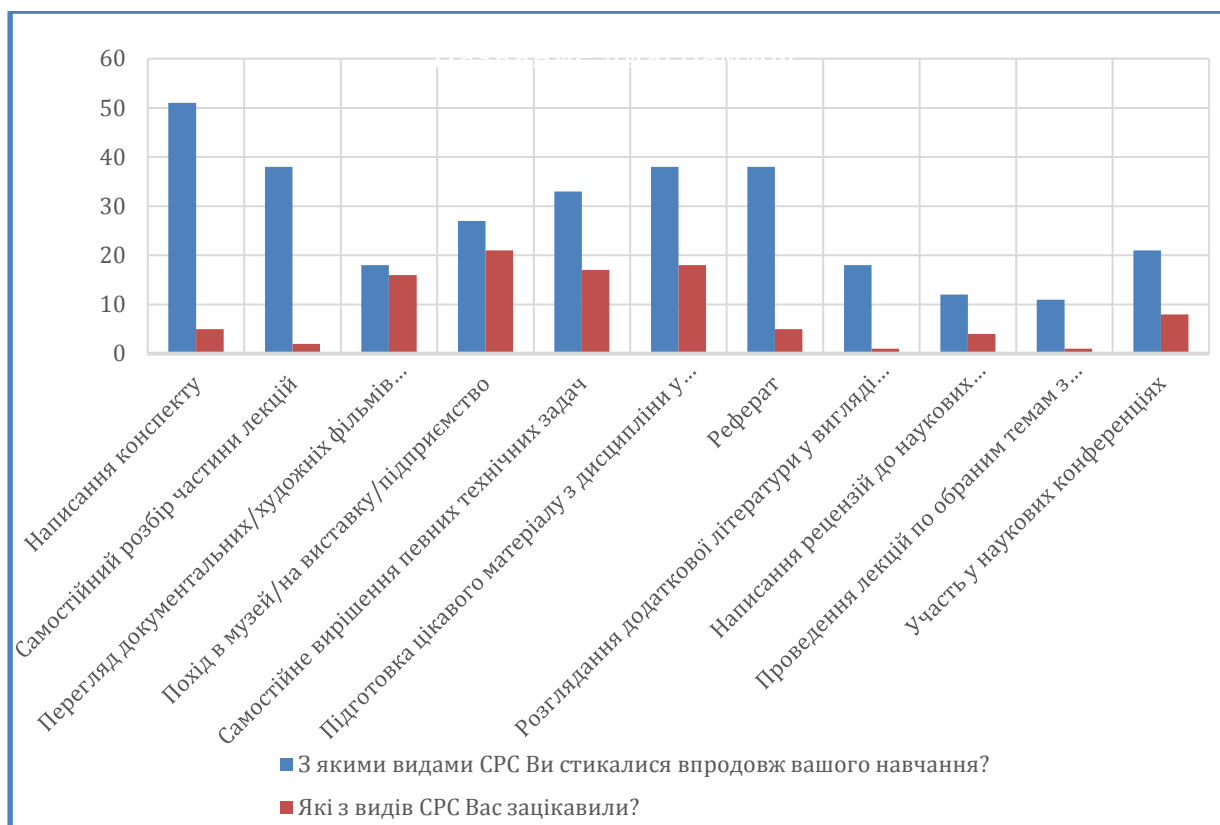
- 1) підготовка до СРС (пошук і опрацювання джерел, організація часу і процесу);
- 2) власне виконання завдання;
- 3) аналіз виконаного завдання (оцінка якості роботи та використаних методів та засобів [2].

На погляд і освітній досвід авторів (магістрантів), третій із вказаних етапів є найбільш важливим для якості й результативності освітнього процесу. Причому оцінка роботи викладачем має бути не лише кількісна, а головне – якісна. І саме цієї якісної оцінки (аналізу проміжного результату для подальшого вдосконалення) часто бракує в процесі педагогічної взаємодії викладача й студента. Разом з тим, це закладено в стандарти сучасної вищої освіти як «студентоорієнтоване оцінювання» [5].

Авторами було проведено опитування студентів щодо їхнього досвіду виконання СРС та їх зацікавленості у виконанні СРС. В опитуванні взяли участь 52 магістранта ВНТУ факультетів ФКСА та ФІТКІ. Респондентам було поставлено 2 запитання:

- 1) «З якими видами СРС Ви стикалися впродовж вашого навчання?»
- 2) «Які з видів СРС Вас зацікавили найбільше?»

Респондентам був запропонований орієнтовний перелік з 11-ти найбільш поширених (з досвіду навчання магістрантів, авторів цієї статті) видів СРС, вони мали змогу обрати будь-яку кількість відповідей, окрім того доповнити перелік власною пропозицією в пункті «інше». Результати опитування подано в діаграмі 1.

Діаграма 1 – Види СРС у вищій школі та рівень зацікавленості виконувати їх.

Як показують результати, найпоширенішим видом СРС є «написання конспектів»: 98,1% опитаних стикалися з ним, але лише 9,6% вподобали цей вид СРС.

73,1% студентів виконували такі види завдань: «самостійний розбір частини лекцій» (зацікавлених у цьому виді роботи – 3,8% студентів), «підготовка реферату» (зацікавлених у цьому виді роботи –

9,6% студентів); «підготовка цікавого матеріалу з дисципліни у вигляді презентації» (зацікавлених у цьому виді роботи – 34,6% студентів).

Інші види СРС виявилися менш поширеними в освітньому процесі. Але привертає увагу те, що якраз вони й спричиняють найбільший відклик у студентів: «похід в музей/на виставку/підприємство» – 40,4%, «самостійне вирішення певних технічних задач» – 34,6%, «перегляд документальних/художніх фільмів та написання есе за ними» (оцінили 30,8%).

Привертає увагу те, що респонденти не доповнили пропонований список прикладами власного досвіду. Те, що результати пункту «Інше» не урізноманітнили проповану мапу СРС, гадаємо, може вказувати на те, що 1) інших варіантів СРС не було в їхньому освітньому досвіді; 2) також це може означати, що студенти не ідентифікують як СРС ряд завдань активного та інтерактивного навчання, пропонованих викладачем.

Два респонденти (3, 8%) відповіли, що «ніякі СРС» їх не цікавили, що свідчить, на нашу думку, про цілковиту дезорієнтацію в освітньому процесі, брак мотивації здобувати вищу освіту (а не диплом) впродовж усього періоду навчання у ЗВО.

Аналіз опрацьованої наукової літератури [1 – 5 та ін.], власний освітній досвід, в тому числі й результати опитування здобувачів вищої освіти 5-го року навчання, дають нам підстави для таких висновків.

Самостійна робота студентів є обов'язковим елементом програми вивчення кожної навчальної дисципліни освітньої програми у ЗВО. Ефективність її реалізації визначають багато чинників. В першу чергу це формування позитивної навчальної мотивації, ефективна (двобічна) педагогічна комунікація та студентоорієнтоване оцінювання. СРС має бути представлена різноманітними методами активного та інтерактивного навчання. Це можуть бути проекти дослідницького характеру; тренінгове навчання (вправління); кооперативне навчання в малих групах співробітництва. Застосовані методи СРС мають сприяти розвитку творчих здібностей, критичного, системного мислення студентів, здатності працювати в команді, самостійності як якості особистості. В СРС варто широко використовувати комп'ютерні технології і засоби.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Педагогічний практикум: методичні вказівки до виконання самостійної роботи з дисципліни «Педагогіка, психологія та методика викладання у вищій школі» для здобувачів освітнього ступеня «Магістр» усіх спеціальностей / Уклад. О. Б. Залюбівська. – Вінниця : ВНТУ, 2019. – 51 с.
2. Бірта Г.О. Методологія і організація наукових досліджень/ Г.О. Бірта, Ю.Г. Бургу – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 142 с.
3. Вітвицька С.С. Професіографічний підхід у підготовці майбутніх магістрів освіти в контексті інформаційно-комунікаційних технологій/ Вітвицька С.С. – Теорія і практика професійної майстерності в умовах цілежиттєвого навчання, 2016 р. – С. 192-222.
4. Дорофєєва Н., Вітвицька С.С. Організація самостійної роботи студентів/ Н. Дорофєєва СС Вітвицька. // Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном. - Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С.154-156.
5. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). – К.: ТОВ "ЦС", 2015. – 32 с. Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). – К.: CS Ltd., 2015. – 32 р.

Барвінченко Вікторія Іванівна – студентка групи ІАКІТ-19м, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: victoria2726@gmail.com

Сивульська Катерина Олегівна – студентка групи ЗАКІТ-19м, факультет комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: katya31195@gmail.com

Залюбівська Оксана Броніславівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук ВНТУ, Вінниця, e-mail: o.zaliubivska@gmail.com

Barvinchenko Victoria Ivanivna – student of Faculty of computer systems and automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: victoria2726@gmail.com

Syvulska Kateryna Olegivna – student of Faculty of computer systems and automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: katya31195@gmail.com

Oksana B. Zaliubivska, Candidate of Pedagogical Sciences, associate Professor in Department of Philosophy and Human Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnitsa, Ukraine, e-mail: o.zaliubivska@gmail.com